

Nordiska fornlemningar 41

# Sten- vapen

Återutgivning av text från 1821

En gratis e-bok från  
[e-boksforlaget.se](http://e-boksforlaget.se)

**Nordiska fornlemningar 41.**  
**Stenvapen**  
**– Återutgivning**  
**av text från 1821**

**av Johan Gustaf Liljegren**  
**& Carl Georg Brunius**

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand  
Virvelvind Förlag, Lysekil  
Mer info: [www.e-boksforlaget.se](http://www.e-boksforlaget.se)

# Förord

I den här e-boken får du en av de första svenska texterna om stenålderns och forntidens vapen av sten.

Den här korta texten innehåller fakta om både klubbor och yxor, de flesta hittades i Skåne.

Den här texten publicerades 1821 i den svenska tidskriften "Nordiska fornlemningar" med rubriken "XLI. Stenvapen". Texten skrevs av fornforskarna Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksforlaget.se i maj 2016. Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

# ***Skildring av stenvapen år 1821***

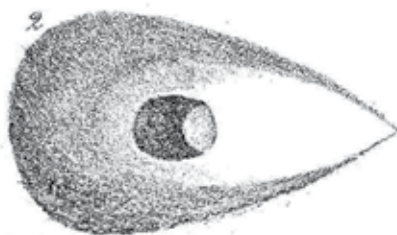
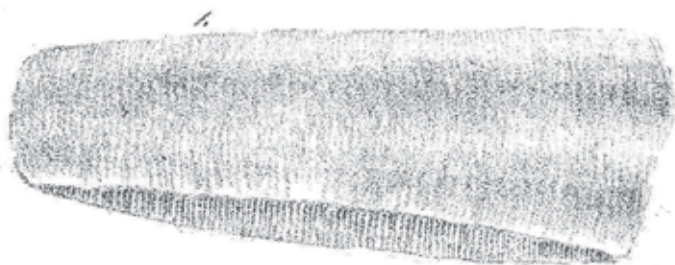
*Den här texten publicerades ursprungligen år 1821 i tidskriften "Nordiska fornlemningar. V och VI häftet" med rubriken "XLI. Stenvapen.". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).*

**D**e här och vid XVII aftagna stensaker förvaras i Hans Excellence Statsministern, Lunds Akademie Cancelleren m. m. H:r Grefve von Engeströms dyrbara samlingar och äro till större delen inlemnade af Akademie Adjuncten, H:r Mag. M. Bruzelius. — Kaststenarne hafva väl blifvit först begagnade i bardalekar. Thor sjelf anfölls med slungstenar (*grioti*) af Svarangs söner (*Harbards sång* v. 29); men föga yngre lär sättet vara att slåss med störar. Härefter tyckes stridsklubban (*kylfoa*) uppkommit, hvilken till en början var ett stycke af en trädstam med qvarlemnade knölar efter afbrutna qvistar eller rötter, hvardan den fått namn af *rotakylfoa*. Det lærer ej länge dröjt, innan man har insatt stenskärfvor, och, sedan metallerna kommit i

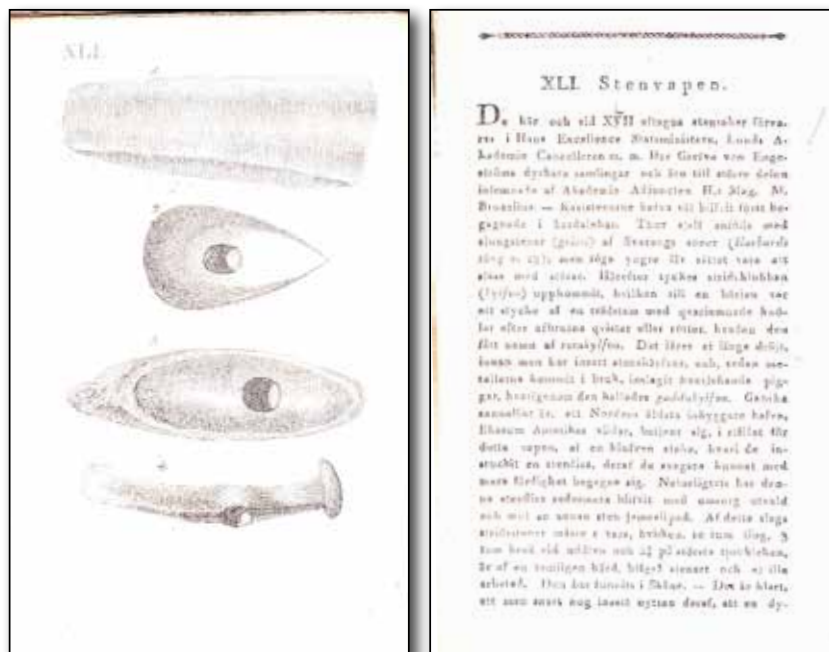
bruk, inslagit hvarjehanda piggar, hvarigenom den kallades *gaddakylfoa*. Ganska sannolikt är, att Nordens äldsta inbyggare hafva, likasom Amerikas vildar, betjent sig, i stället för detta vapen, af en klufven stake, hvare de instuckit en stenflisa, deraf de svagare kunnat med mera färdighet begagna sig. Naturligtvis har denna stenflisa sedermera blifvit med omsorg utvald och mot en annan sten jemnslipad. Af detta slags stridsstenar måste 1 vara, hvilken, 10 tum lång, 3 tum bred vid midten och  $2\frac{1}{2}$  på största tjockleken, är af en temligen hård, blågrå stenart och ej illa arbetad. Den har funnits i Skåne. — Det är klart, att man snart nog insett nyttan deraf, att en dylik stenkil genomborrades, ehuru väl konsten att utan jern verkställa detsamma säkerligen är en långt sednare uppfinning än stenars viggdaning, som är vida enklare. Men, att denna borrhingskonst varit gängse, förr än metallerna kändes, derom öfvertyga oss de mångfalldiga stenredskaper, som så ofta uppgrävas. 2 en af finkornig, vitgrå stenart gjord stridsyxan från Skåne, 6 tum lång och  $2\frac{1}{4}$  tum tjock med temligen hvass egg. 3 är äfven en dylik  $9\frac{1}{2}$  tums längd,  $2\frac{3}{4}$  tums bredd och ungefär 2 tums tjocklek. Den är, ehuru väl af en föga lös stenart, ganska medtagen genom vittring, hvilket synes af ett hårdare streck, som fullkomligt motstått all åverkan. 4 är en stenhammare, om 8 tums längd,  $1\frac{3}{4}$  tums tjocklek, som funnits i Vestergöthland. Slaget är stort och kullrigt, och öfre ändan å ömse sidor aftunnad. Stenarten är fin, hård ooh isprängd med något gullglitter. Hela arbetet röjer en oväntad skicklighet. Denna hammars ringa tyngd och ögonskenliga klenhet visa

nogsamt, att den ej varit ämnad till anfallsvapen, utan har den snarare burits såsom en rustningsprydnad.

XLI.







Nordiska fornlemningar, häfte V-VI, 1821.

# ***Viktiga ord och personer***

## ***Brunius, Carl Georg.***

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hållristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok "Försök till förklaringar öfver hållristningar" som kom 1868.

## ***Bruzelius, Magnus.***

[1786–1855] Svensk präst, historiker och författare. Han var mycket känd under större delen av 1800-talet eftersom hans bok "Sveriges historia för ungdom" var den viktigaste historie-boken i undervisningen.

## ***von Engeström, Lars.***

[1751–1826] von Engeström började sin karriär på Lunds universitet och blev senare jurist, diplomat och svensk utrikesminister.

## ***Liljegren, Johan Gustaf.***

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av

1800-talets främsta experter på runor och gav bland annat ut "Run-urkunder" (1833).

**Tum.**

Längdmått. När den här texten skrevs motsvarade en tum 24,7 mm.

# Fler böcker från E-boksforlaget.se

*Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se*

*Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.*

*På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.*

## **Ett urval av våra e-böcker**

- |     |   |     |   |
|-----|---|-----|---|
| 001 | "Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"               | 011 | "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)   |
| 002 | "222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"                      | 012 | "Forn tidens perioder" (1892)           |
| 003 | "99 galna fakta du inte visste om bad"                              | 013 | "Skäggets historia" (1893)              |
| 004 | "Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"                   | 014 | "Midvinterns solfest" (1894)            |
| 005 | "Sol gudens yxa och Tors hammare" (1899)                            | 015 | "Hur gamla är hällristningarna?" (1869) |
| 006 | "Svenska djur i folktron" (1898)                                    | 016 | "Bohusläns bygdeborgar" (1909)          |
| 007 | "Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"          | 017 | "Bohuslänska hällristningar" (1879)     |
| 008 | "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)                          | 018 | "Kattens kulturhistoria" (1882)         |
| 009 | "Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden" | 019 | "Ett besök i Venedig år 1878"           |
| 010 | "250 galna fakta om fotbolls-VM"                                    | 020 | "Strandgatan i Visby år 1879"           |
|     |   | 021 | "Märkliga orter i Sverige" (1883)       |
|     |   | 022 | "Resa på Dalslands kanal år 1877"       |
|     |   | 023 | "Nyköpings slott" (1877)                |
|     |   | 024 | "Djurens sömn" (1889)                   |
|     |   | 025 | "Katten i forntida Egypten" (1889)      |
|     |   | 026 | "Ett besök i Marstrand år 1882"         |
|     |   | 027 | "Runlejonet i Venedig" (1871)           |

- 028 "Dryckenskapens faror" (1894)
- 029 "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- 030 "En utflykt på Mälaren år 1871"
- 031 "Kelternas historia" (1883)
- 032 "Jack Uppsprättaren – Världens första bok om seriemördaren Jack the Ripper" (1889)
- 033 "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- 034 "Ett dygn på månen år 1870"
- 035 "Blomsterspråket" (1888)
- 036 "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- 037 "Fynden i Troja" (1878)
- 038 "Skildring af Vestergötland år 1882"
- 039 "Kalmar slotts historia" (1880)
- 040 "Ett besök i Södertälje år 1881"
- 041 "En färd på Donau år 1882"
- 042 "Ringmuren i Visby" (1874)
- 043 "Skildring av Värmland år 1882"
- 044 "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter "
- 045 "Om julens härkomst" (1899)
- 046 "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- 047 "Julen i Skåne på 1820-talet"
- 048 "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- 049 "Skildring av Göteborg år 1882"
- 050 "Skildring av Halland år 1882"
- 051 "Skånska fornminnen" (1853)
- 052 "Norrköpings historia" (1871)
- 053 "Ett besök i Waxholm år 1870"
- 054 "Förbindelse mellan Skandinavien och västra Europa före Kristi födelse" (1889)
- 055 "Vadstena slott" (1875)
- 056 "Skildring av Island" (1870)
- 057 "Husaby kyrka" (1899)
- 058 "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- 059 "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- 060 "Ett besök i Rom år 1870"
- 061 "Orkidéernas historia" (1894)
- 062 "Besök på Helgoland år 1874"
- 063 "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- 064 "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- 065 "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- 066 "Guide till Uppsala år 1875"
- 067 "Skildring av Blekinge år 1882"
- 068 "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- 069 "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- 070 "Skildring av Bohuslän år 1882"
- 071 "Gripsholms slott" (1877)
- 072 "Skildring av Dalsland år 1882"
- 073 "Skildring av Närke år 1882"
- 074 "Skildring av Öland år 1882"
- 075 "Lyxens historia" (1870)
- 076 "Skildring av Stockholm år 1882"
- 077 "Sveriges 33 mest sevärda vikingaplatser"
- 078 "Skildring av Västmanland år 1882"

- 079 "Skildring av Härjedalen år 1882"
- 080 "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- 081 "Ett besök i Visby år 1906"
- 082 "Skildring av Gästrikland år 1882"
- 083 "Skildring av Jämtland år 1882"
- 084 "Gaffelns historia" (1889)
- 085 "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- 086 "Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- 087 "Bohus fästning" (1869)
- 088 "En resa på Rhen år 1866"
- 089 "Skildring av Gotland år 1882"
- 090 "Falu grufvas historia" (1864)
- 091 "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- 092 "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- 093 "Sveriges hundraser" (1880)
- 094 "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- 095 "Borgholms slottsruin" (1878)
- 096 "Vårt solsystem" (1878)
- 097 "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- 098 "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)
- 099 "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- 100 "Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.
- 101 "Skildring av Ångermanland 1882"
- 102 "Ölands fornminnen" (1874)
- 103 "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- 104 "Tors hammare" (1872)
- 105 "Skildring av Dalälven år 1876"
- 106 "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- 107 "Hällristningarnas ålder" (1869)
- 108 "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- 109 "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- 110 "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- 111 "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- 112 "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- 113 "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- 114 "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- 115 "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- 116 "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- 117 "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- 118 "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet. "
- 119 "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- 120 "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- 121 "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- 122 "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- 123 "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- 124 "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"

- 125 "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- 126 "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- 127 "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- 128 "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- 129 "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"
- 130 "Skildring av Södermanland år 1882"
- 131 "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- 132 "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- 133 "Ett besök i Ystad år 1872"
- 134 "Petras helgedomar" (1921)
- 135 "Ett besök i Boxholm år 1885"
- 136 "Resor med luftballong år 1873"
- 137 "Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"
- 138 "Skildring av Östergötland år 1882"
- 139 "Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"
- 140 "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- 141 "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"
- 142 "Guide till biskötsel" (1885)
- 143 "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- 144 "Skildring av Riseberga klosterruinerna" (1874)
- 145 "Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"
- 146 "SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
- 147 "Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
- 148 "Sherlock Holmes: En studie i rött"
- 149 "Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
- 150 "33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"